

Posudek oponenta na magisterskou práci Bc. et Bc. Adély Julišové, B.A. *Domov odpočinku v Rozsochatci 1952–1956*. Praha, UK FHS 2021, 114 stran plus přílohy

I díky svým rodinným vazbám a dlouhodobějšímu zájmu o regionální dějiny rodného kraje si autorka za téma své diplomové práce vybrala téma z pomezí regionálních dějin, také dějin sociálních a kulturních, dějin církevních, mikro-historie a potažmo také orální historie. Vzhledem k tomu, že fundovaných a objektivních sond do dění v Československu padesátých let stále z mého pohledu není zcela dost, abychom se o ně mohli opírat v dalším bádání a promýšlení tohoto velmi hektického a mnoha ohledech rozporuplného období, autorčina volba se mi jeví jako velmi chvályhodná a pro formát magisterské diplomové práce jako takřka ideální. Otázkou zůstává, do jaké míry se jí podařilo předsevzatý záměr naplnit. Do diskuze bych chtěl autorce položit otázku, do jaké míry ovlivnilo autorku při bádání její rodné prostředí při zpracování tématu a zdali by retrospektivně viděno v něčem dnes chtěla např. postupovat jinak apod.? Má otázka v této souvislosti směřuje také na roli autorčina otce v celém jejím bádání a zdali by mohla zhodnotit případné přednosti či naopak slabiny této „rodinně“ založené badatelské spolupráce?

V oblasti metodologického vymezení práce se autorka deklaratorně přihlašuje k následování studia mikrohistorie a dějin každodennosti (a to konkrétně k pohledům specialistů na ranný novověk Richarda van Dülmena a Jiřího Kubeše), dílem pak též i k perspektivám orálněhistorického bádání. Vzhledem k tomu, že se jedná o potenciální absolventku oboru OH-SD, určitě na mě působí poněkud překvapivě, že se neopírala ve svém vymezení tématu také o některé přístupy a díla, která jsou tematicky i chronologicky bližší jejímu badatelskému záměru. Ač je česká historiografie moderních a soudobých dějin v mnoha ohledech co do metodologické bohatosti v mezinárodním srovnání značně specifická, podle mého soudu to rozhodně neplatí pro studium dějin sociální péče, ale už také ani dějin každodennosti – což jsou pro autorku dvě klíčové osy jejího „mikro-bádání“. Z desítek, ba možná dokonce i stovek prací na dané téma bylo možné se opřít alespoň o práce přehledového charakteru (např. kolektivní publikace editorů Jakuba Rákosníka a Igora Tomeše o rámcích sociálního státu, konferenčního sborníku o sociální politice v moderních dějinách editorů Olg Fejtové a Václava Ledvinky, v oblasti soudobých dějin každodennosti o práce Jiřího Knapíka a Martina France, metodologické pojednání Petra Sedláka otištěné v *Soudobých dějin v roce 2013* apod.), nebo alespoň o některé průkopnické monografie (např. Pavly Kodymové o sociální péči v letech 1918-1948, nebo třeba regionálních sond kolektivu pod vedením Petra Šulisty o sociální ústavní péči v Oseku 1955-2005, nebo monografie Marie Špiláčkové o situaci sociální práce v Ostravě po roce 1970). Podobně se pak mohla inspirovat některými diplomovými pracemi týkajícími se např. mapování života některých příslušnic zrušených církevních řádů od padesátých let do současnosti – včetně těch, jež byly zpracovány na oboru OH-SD (např. Pavlína Trunečkové-Rozkošné z roku 2013 nebo Marcely Němcové z roku 2012). Vytěžení poznatků z této sekundární literatury nejenže by autorce ušetřilo práci při vlastním primárním bádání, ale hlavně by mnohonásobně rozšířilo analyticko-interpretací rámce jejího výzkumu a i díky alespoň elementárnímu vyrovnání se s již sepsanými díly by její práce získala na oborové relevanci. Takto již mohu předeslat skutečnost, že díky (nucené či záměrné) rezignaci na hlubší se vyrovnání se s dosavadním stavem poznání pak její práce míří do oblastí spíše regionálně-vlastivědné literatury zpracované v teoreticko-metodologickém módu minulého století – což je podle mého soudu obrovská škoda. Na základě výše uvedeného vyjadřovat se blíže k autorkou využití sekundární literatury z mého pohledu nemá příliš smyslu, neboť její výčet je diplomaticky řečeno (a bohužel k badatelským kvalitám autorky překvapivě) velmi střídmý.

Naopak mezi největší přednosti a přínos autorčina bádání podle mého názoru spočívá v primárních archivním výzkumu jak ve fondech centrální, tak i regionální provenience, kde

autorka prokazuje své odborné kvality. Za pozitivní považuji také její snahu využít kompetence získané na oboru OH-SD a využít i vlastnoručně natočené orálněhistorické rozhovory s relevantními narátory.

Jinak práce disponuje velmi promyšlenou a přehlednou strukturou a ve svém líčení se soustřeďuje na klíčová témata spjatá s fungováním „Domova odpočinku“ v Rozsochatci. V této souvislosti bych chtěl též položit do diskuze otázku, zdali se autorce podařilo vypátrat, kdo podával o dění v Domově informace StB, resp. odkud ta těžila své poznatky? Dále pak bych se chtěl zeptat, jak oficiální místa hodnotila limity a kritéria výběru chovanců přicházejících do Domova? A konečně by mě zajímal autorčin názor na to, jak se k problematice práce a „služby“ pod asi nepříliš pozitivně hodnoceným státně-socialistickým režimem stavěly samotné ex-řádové sestry?

Po formální stránce je práce sepsána na velmi dobré úrovni a text je i poměrně čtivý. Za velké plus považuji zařazení unikátních příloh v podobě biografických medailonků klíčových aktérů a akterek a také dobových dokumentů ze života domova.

Na základě výše uvedených skutečností považuji práci za poměrně zdařilý příspěvek poskytující vzhled do regionálních dějin pod perspektivou kombinace dějin sociální péče a také dějin církevních. Na straně druhé i vzhledem k absenci využití širší palety sekundární literatury by vyznění práce mohlo mít daleko větší relevanci. Práci doporučuji k obhajobě a doporučuji hodnocení 2 (velmi dobře), v případě mimořádně úspěšné ústní obhajoby a prezentace pak je možné uvažovat i o hodnocení 1 (výborně). V každém případě pak přeji autorce v bádání (nejen) nad vybraným tématem do budoucna mnoho úspěchů.

V Praze 16. 1. 2021

doc. PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.